

AZ APOSTOLOK CSELEKEDETEI avagy A KERESZTÉNY VALLÁS GYÖKEREI

Egészen bizonyos, hogy azok az apostolok, akik korábban Jézus közvetlen tanítványai voltak (tehát a 12-höz tartoztak), tanításaik alkalmával továbbadták azokat a szavakat is, amelyeket Jézustól hallottak, hiszen ha ez nem így lett volna, nem maradtak volna ránk az evangéliumok, amelyek egyértelműen őrzik a szóbeli hagyományozás jellegzetességeit. Az Apostolok cselekedeteiben szereplő tanításokból már amennyire tanításnak lehet ezeket nevezni, mondjuk inkább, hogy – prédikációkból, tanúságtételekből Jézusnak az evangéliumok nagy részét kitevő tanításai hiányoznak.

Két eset lehetséges:

1. Az Apcsel hitelesen számol be ezekről a prédikációkról, azaz ott és akkor nagyjából valóban az hangzott el, amit mi is olvashatunk.
2. Az Apcsel szerzője szelektív, és ezeket a részeket kihagyta a prédikációk ismertetéséből.

Vizsgáljuk először a második esetet, és tegyük fel a következő kérdéseket:

2. 1. Valóban szelektív-e az ismertetés?
2. 2. Ha szelektív, mi lehet ennek az oka?

Ad 2.1. Valóban szelektív-e az ismertetés?

A kérdés tehát az, hogy az ismertetett prédikációk tartalmazták-e a jézusi tanításokat vagy azok egy részét, vagy tényleg csak az hangzott el, amit Lukács lejegyzett.

Abból indultunk ki, hogy az apostolok biztosan továbbadták Jézus tanítását, tehát a szelektivitás biztosnak tűnik. Csakhogy:

- a.) Az Apcsel jobbra olyan prédikációs szituációkról számol be, amelyek között a tanítás továbbadása lehetetlen volt, egyszerűen azért, mert arra nem volt idő.
- b.) A prédikációk belső logikája kompakt, azaz nagyon is lehetséges, hogy ezek így, önmagukban, a Jézusi tanítás ismertetése nélkül hangzottak el.
- c.) Nem csak a prédikációk belső logikája, hanem a szövegek kontextusa is valószínűsíti, hogy a prédikációk csak arról szóltak, amit Lukács itt lejegyzett és nem másról. Ama kontextus ugyanis – elsősorban a zsidóknak szóló prédikációk esetében – az volt, hogy Jézus-e a messiás, és ezt az írásokból igyekeztek bizonyítani, nem Jézus tanításának bemutatásával. A görögök esetében pedig azért nem lehetett szó Jézus tanításának bemutatásáról, mert annak a tanításnak a kontextusa pedig a Törvény: Jézus ahhoz képest, azzal szemben vagy azzal párhuzamosan tanított, a görögök azt egyszerűen nem is értették volna.

Ad 2.2. Ha szelektív, mi lehet ennek az oka?

Függetlenül attól, hogy mit gondolunk arról, hogy tényleg Lukács volt-e a szelektív, avagy maguk az apostolok, vizsgáljuk meg, hogy mi lehetett Lukács oka erre.

- a.) Lukács Jézus tanítását már bemutatta az általa megírt evangéliumban (amit döntő részben írásos forrásokból merített) minek ismételte volna magát? Ez rossz érv, hiszen látható, olvasható, hogy Lukács egyáltalán nem riad vissza az ismétlésektől, még akkor sem, ha csak Pál beszámolóiról és nem Jézus szavairól van szó.
- b.) Sokkal valószínűbb, hogy maga Lukács csak Pál prédikációinak volt fültanúja, és Péter prédikációiról csak valamilyen forrásból értesült: akár olvasott valamit, akár maga Pál beszélt neki erről. Ha olvasott, akkor is lehetséges, hogy nem szó szerint idézte forrásait és akár nagyobb részeket is elhagyhatott ezekből, amelyekről úgy ítélte, hogy nem tartoznak a

lényeghez – tudniillik ahhoz az alapkérdéshez, hogy ki a messiás vagy hogy Jézus nevében kell hinni.

c.) Az is lehetséges, hogy Lukács a hozzá került írásos „prédikációs” anyagot nem pontosan a megfelelő történeti keretek közé illesztette, illetve hogy azok eredetileg nem is megtérésre buzdító prédikációk, hanem vitabeszédek, illetve vitairatok voltak.

d.) Lukács Pál tanítványa és munkatársa volt és lehetett a szelekció szempontja és motívuma az is, hogy mi illik Pál teológiájába és mi nem.

Nézzük most az első esetet, azaz azt, hogy az Apcsel hitelesen számol be ezekről a prédikációkról, azaz ott és akkor nagyjából valóban az hangzott el, amit mi is olvashatunk, és ami még nagyon fontos: olyan körülmények, események között, ahogyan az le van írva.

Pál prédikációi esetében ez valószínű, nem csak a páli levelekkel való teológiai konszenzus miatt, hanem azért is, mert nincs okunk kétségbe vonni, hogy Lukács valóban Pál tanítványa és munkatársa volt, és személyesen tőle hallotta, amit leírt.

A többi prédikáció ismertetésének hitelességével kapcsolatban lehetnek ugyan kételyeink (ld. az előzőeket) de nem zárható ki egyértelműen, hogy az ismertetett prédikációk valóban elhangzottak, valóban úgy és olyan körülmények között, ahogyan azt Lukács megírta. Nem zárható ki, sőt, nagyon is valószínű, hogy az igehirdetés kontextusa, illetve alapkérdése Péterék számára is az volt, hogy Jézus-e a messiás. Továbbadták ugyan a Jézusi tanításokat is, de már csak azoknak, akik hittek a Jézus-messiásról szóló első prédikációnak és megkeresztelkedtek az ő nevére, hiszen akik nem hittek, miért is hallgatták volna meg őket?

Kérdés mármost, hogy mindaz, amit itt írtam, mit jelent az apostolok praxisára és tanítására nézve, illetve hogy miben különbözött az apostolok praxisa és tanítása Jézusétól?

1. Az apostolok mindenképpen letértek a Jézusi tanítás útjáról, amennyiben nem követték a Mester metódusát: nem tanítványokat gyűjtöttek maguknak (mondjuk ki-ki 12-t) és nem tanítani mentek, hanem nagy gyülekezeteket szerveztek. Ezt csak mint tényt állapítom meg, nem értékelem feltétlenül negatívan.

2. Feltételezhető, de az Apcsel nem számol be róla, hogy Jézus tanításának továbbadása megtörtént a gyülekezetben. Bizonyos beszámolókból viszont arra lehet következtetni, hogy ez nem történt meg, legalábbis nem minden gyülekezetben. (Pl. a 19,2 tanúsága szerint Pál olyan hívőkkel találkozik Efezusban, akik még csak nem is hallottak róla, hogy van Szentlélek.)

3. Ha Jézus tanításának továbbadása valóban már csak a gyülekezeteken belül történt, ez ugyan érthető, de nem helyeselhető, hiszen Jézus maga nem szabta tanítása meghallgatásának feltételül, hogy valaki higgyen benne, hogy megkeresztelkedjen, sőt, még csak azt sem, hogy megtérjen.

4. Jézus, ha szembesített is valakit saját gonoszságával, hamisságával, kicsinységével, soha nem átkozta meg az illetőt és soha nem tett olyat, hogy ennek az illetőre nézve végzetes következményei lettek volna. Márpedig:

a.) Pál megátkozta azokat, akik nem szeretik az Urat. (1Kor 16,22.)

b.) Pál megátkozta azt is, aki más evangéliumot hirdetett, mint amit ő. Gal 1,8-9.

c.) Péter úgy szembesíti a bűnükkel Anániást és feleségét, hogy azok meghalnak (Apcs 5)

d.) Péter megátkozta Simon mágust: „Vesszen el a pénzed veled együtt!” (Apcs 8,20.)

e.) Pál, ha csak ideiglenesen is, de elvette a szeme világát egy olyan embernek, aki más véleményen volt mint ő. (Apcs 13,11.)

(Jobb érzésű embernek ennyi is elég lenne, hogy kételkedni kezdjen abban, hogy vajon megértették-e ezek az emberek – mármint Péter és Pál – Jézust...?)

5. Amikor a farizeusok Jézustól jelt követeltek, Jézus ezt mondta: „Miért kíván jelt ez a nemzedék? Bizony, mondom néktek, nem adatik jel ennek a nemzedéknek.” (Mk 8,12.) Ezzel szemben az apostolok furtonfurt jeleket produkálnak és legitimnek tekintik, hogy a sokaság a jelek hatására kezd hinni. (Vö. pl. Apcs 4,30.) A perverzió csúcsa, hogy például az Apcs 13-ban szereplő helytartó éppen attól válik hívővé, hogy látja, amint Pál elveszi a varázsló szemevilágát...

6. Általában is elgondolkodtató, hogy milyen kapcsolatban lehet a jézusi örömhírral az a hit, amely valami olyan dologhoz kötődik, amit Lukács így ír le: „és félelem szállta meg őket.”

Vö. Apcsel 5,5 és 11. valamint 19,17. Lásd még Pálnál, aki azt mondja:

Róm 13,7:

Adjátok meg mindenkinek, amivel tartoztok: akinek az adóval, annak az adót, akinek a vámmal, annak a vámot, akinek a félelemmel, annak a félelmet, akinek pedig tisztelettel: a tiszteletet.

Ef 6,5:

Szolgák! Félelemmel és rettegéssel engedelmeskedjétek földi uraitoknak, olyan tiszta szívvel, mint a Krisztusnak.

Fil 2,12:

Ezért tehát, szeretteim, ahogyan mindenkor engedelmeskedtetek, nem csupán jelenlétemben, hanem sokkal inkább most, távollétemben is, félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket,

Zsid 12,28

Ezért tehát mi, akik rendíthetetlen országot kaptunk, legyünk hálásak és azzal szolgáljunk Istennek tetsző módon: tisztelettel és félelemmel.

És Péter:

1Pt 1,17

Ha pedig mint Atyátokat hívjátok őt segítségül, aki személyválogatás nélkül ítél meg mindenkit cselekedete szerint, félelemmel töltsétek el jövevénységeitek idejét,

Világos, hogy akik így írnak, azok nem értették meg, hogy Istentől nem kell félni, különösen annak nem, aki őfelé fordult...

7. Jézus Isten országát hirdette – az apostolok pedig a megfeszített és feltámadott Jézust. Erre nem hoznék idézetet, mert hiszen az egész Apcsel és az egész páli levelezés erről szól.

8. Jézus véleménye a feltámadásról, mint valami olyanról, ami megtérést vagy hitet indukálna, inkább negatív. Ez világosan kiderül a szegény Lázárról mondott példázatból, illetve ennek csattanójából: „Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, az sem győzi meg őket, ha valaki feltámad a halottak közül.” (Lk 16, 19-31.)

Az apostolok ellenben Jézus feltámadásával érvelnek, számukra ez a döntő, meggyőző érv, ami a megtérés mellett szól.

9. Az Apcs 16,31 szerint Pál azt tanította, hogy ha valaki hisz Jézusban, akkor ő és egész háza népe üdvözülni fog. Az 1Kor 7,14 szerint: „Mert a hitetlen férj meg van szentelve hívő felesége által, a hitetlen feleség pedig hívő férje által.”

Jézusnál az ilyesminek, hogy valaki, egy másik ember hite, magatartása vagy szentsége által nyerjen üdvösséget, illetve szentséget nyoma nincsen. Az Apcsel-ben viszont gyanús, hogy egész háznépek lettek megkeresztelve a ház urának hite és akarata szerint...

10. Általában is döbbenetes, ahogyan a térítés az Apcsel tanúsága szerint folyt. Legjobban a „gyorstalpaló tanfolyam” kifejezéssel lehet ezt jellemezni.

Egy rövid prédikáció arról, hogy Jézus a megígért messiás, akit megfeszítettek, de feltámadt, és nosza, már lehet is keresztelkedni. Sőt, olyanról is történik említés, hogy még csak prédikáció sem hangzik el:

„Amikor Péter valamennyi gyülekezetet végigjárta, eljutott a Liddában lakó szentekhez is. Talált ott egy Éneász nevű embert, aki nyolc éve feküdt az ágyban bénultan. Péter így szólt hozzá: „Éneász, meggyógyít téged Jézus Krisztus. Kelj fel, és magad vedd be az ágyadat!” És azonnal felkelt. Lidda és Sáron lakói mind látták őt, és megtértek az Úrhoz. (Apcsel 9,32-35.) Vagy lássuk a börtönőr (és házanépe!) esetét: miután jel adatott (!) leomlottak a börtönfalak, a börtönőr megkérdezte a Páléktól „Uraim, mit kell cselekednem, hogy üdvözüljek?” Ők pedig így válaszoltak: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te házad népe!” Ekkor hirdették az Isten igéjét neki és mindazoknak, akik a házában voltak. Ő pedig magához fogadta őket az éjszakának még abban az órájában, kimosta sebeiket, és azonnal megkeresztelkedett egész háza népével együtt..” (Apcsel 16, 30-33)

Ezek, és általában az Apcsel-ben leírt megtérések rávilágítanak arra, hogy miről is van szó valójában. Adottak emberek, ilyen-olyan vallásos, babonás hittel vagy hitetlenséggel: zsidók vagy görögök, akik jeleket, csodákat várnak és ha zsidók, várják a messiást. Erre jönnek valakik, akik kiszolgálják az ő babonás hitüket: hirdetnek nekik bűnbocsánatot olcsón: csak hinni kell egy névben, esetleg megkeresztelkedni. Csak hinni kell, hogy Jézus a messiás és oké. És záporoznak a jelek és beszélnek a legnagyobb jelről, valakinek a feltámadásáról. Csoda, csoda, csoda! És csak hinni kell benne – micsoda örömhír!

Fülöp találkozik az udvari főemberrel, aki Ézsaiást olvassa. Csatlakozott hozzá, majd „beszélni kezdett, és az Írásnak ebből a helyéből kiindulva hirdette neki Jézust. Amint tovább haladtak az úton, valami vízhez értek, és így szólt az udvari főember: Íme, itt a víz! Mi akadályozza annak, hogy megkeresztelkedjem? Megparancsolta, hogy álljon meg a hintó, és leszálltak a vízbe mind a ketten, Fülöp és az udvari főember, és megkeresztelte őt.” (Apcsel 8,35-38)

(Még jó, hogy nem volt ott a házanépe...)

Hol van ezekben az esetekben Jézusnak az a tanítása, hogy mit gondoljunk Istenről és az Ő országáról, hogy hogyan, milyen értékek szerint kell élnünk, hogy mi a megbocsátás és miben áll az örök élet lehetősége? Sehol.

11. És most lássuk Pál apostoli működését:

A Damaszkuszi látomás után három napig (!) nem látott, nem evett, nem ivott. Nagyon valószínű, hogy ez alatt az idő alatt semmiféle tanítást nem kapott Istentől sem embertől, hiszen az elég jelentős dolog lett volna ahhoz, hogy beszámoljon róla, márpedig a damaszkuszi történések egyik beszámolójában sem olvashatunk erről. Ennek ellenére, amint újra látott felkelt és megkeresztelkedett. (9,19.) Aztán: „Néhány napig (!!!) együtt volt a damaszkuszi tanítványokkal, és azonnal (!!!) hirdetni kezdte a zsinagógákban Jézusról, hogy ő az Isten Fia. (19,19-20).

Vajon mit taníthatott? Azt-e, amit Jézus két (három) éven át a 12-nek? Vagy azt, amit maga az írásokból kiokoskodott, hogy mégiscsak az az általa korábban üldözött Jézus kell legyen a messiás...? A prédikációi és a levelei is azt mutatják, hogy az utóbbit.

Ha a megtérés alatt az Istenről való felfogás, gondolkodás megváltoztatását értjük, akkor ez a Pál nem tért meg. Az ő Istene a damaszkuszi úton törtétek után is ugyanaz az Isten maradt, mint akiről a Tórából tanult, akitől félni, reszketni kell. Az örömhír számára mindössze az volt, hogy a bűn kérdését ez a Jézus lerendezte helyettünk a maga helyettesítő áldozatával. És ami szörnyű, hogy ez a Pál ráadásul lényegében ugyanaz az inkvizítor maradt, mint aki a damaszkuszi úton törtétek előtt volt, legfeljebb most más volt az ellenség.

Valószínű, hogy ez a Pál nem volt egészséges ember. Erre utal, hogy felnőtt kora ellenére nem volt felesége és maga a damaszkuszi úti történet, ami nagy valószínűséggel egy epilepsziás roham volt. Mivel nem volt egészséges, ezért a zsidók között megvetett volt. Szociális pozíciójának ezt a csökkent értékűségét igyekezett kompenzálni a keresztények nagyon-nagyon buzgó üldözésével. Őszinteségében nem kételkedem, de azért lássuk be, hogy a zsidók között harmadosztályú pribék volt, a keresztények között pedig első osztályú apostol lehetett. De arra nem volt hajlandó, hogy megtanulja a 11 apostoltól azt, amit Jézus nekik három éven keresztül tanított. Ő a maga evangéliumát, illetve teológiáját hirdette Jézus neve alatt, amely homlokegyenest ellenkezik Jézus tanításával. Valószínűleg nem volt rosszhiszemű, egyszerűen nem tudott erről.

A kérdésre tehát, hogy ki vezette rossz vágányra Jézus megtérési mozgalmát és kik torzították el tanítását, a következőket felelhetjük:

I. A megmaradt tizenegy apostol sem vette észre, hogy milyen súlyos következményekkel jár, a mega-gyülekezetek gyorstalpaló szervezése.

II. A tizenegy apostol sem vette észre, hogy milyen súlyos következményekkel jár, ha az evangélium nem az Isten országáról és annak kereséséről (!!!!!) szól, hanem a Messiásról.

III. A tizenegy apostol sem értette meg, hogy Istentől nem kell félni.

IV. A tizenegy apostol sem értette meg, hogy Jézus nevében nem lehet átkozódni és másokkal rosszat tenni.

V. A tizenegy apostol sem értette meg, hogy mi a jelentősége Jézus TANÍTÁSÁNAK.

VI. A tizenegy apostol sem értette meg, hogy milyen súlyos következményei lehetnek annak, ha olyan valaki hirdeti az evangéliumot és tanít Jézusról, aki nem tanult Jézussal és nem ismeri a tananyagot.

Ők is hibásak tehát abban, hogy Pál taníthatott, illetve hogy azt taníthatta, amit tanított a jézusi tanítás helyett. Ők is áldozatul estek a mennyiségi szemléletnek, örültek, hogy a páli gyorstalpalók következményeként szaporodnak a gyülekezetek. (Netán annak, hogy pl. „Macedónia és Akhája is jónak látta, hogy gyűjtést rendezzenek a jeruzsálemi szentek szegényeinek.” Róm 15,26.)

VII. És természetesen hibás Pál, aki maga soha nem vette a fáradságot, hogy megtanulja a jézusi tananyagot. Ennek ráadásul az lett a következménye, hogy a hangsúly véglegesen és kizárólagosan a messiás személyére helyeződött. A páli alapítású gyülekezetekben kialakult egy olyan kereszténység, ahol jézus tanítását a hitvallás (és a páli levelek) pótolta, mert a megkeresztelkedés után sem tanították Jézus tanítását. Mire az evangéliumok írásos formában terjedni kezdtek, már késő volt, mert addigra kialakult a keresztény VALLÁS.